

עינויים בישראל

מטרות:

- היכרות עם המושג "עינויים" ומשמעותו
- הכרה בכך שיש עינויים בישראל
- דיון בלגיטימיות של השימוש בעינויים כאמצעי חקירה
- היכרות עם האמנה נגד עינויים

קהל היעד:

בוגרים צעירים (מכינות קד"צ, קבוצות ש.ש, ישיבות, ועוד... בגילאי 18-25 פחות או יותר)

- הפעילות המלאה באורך של כשעתיים (מומלץ לחלק לשני חלקים)
- הפעילות מתאימה גם ל"זום" – תוך שימוש ב"חדרים" לפעילות בקבוצות קטנות

לחומרים ולרעיונות נוספים, ובמקרה של פעילות מקוונת, קיים לוח מלווה למערך כאן

שלב	תיאור הפעילות	זמן מתוכנן (משוער)
פתיחה	<p>המנחה מציג את המילה "עינויים" והמשתתפים מתבקשים לכתוב אסוציאציות שהמילה מעוררת בהם.</p> <p>בשלב השני, על המנחה ליצר חלוקה נושאית בין תגובות המשתתפים:</p> <ul style="list-style-type: none">⊕ עינוי עצמי (כמו צום)⊕ עינויים לאורך ההיסטוריה⊕ עינויים במהלך חקירה <p>ועוד חלוקות נושאיות בהתאם לתגובות השונות.</p>	10 דקות
	<p>הקבוצה תקרא יחד את ההגדרה לעינוי ב"אמנה נגד עינויים" - מופיעה בלוח המלווה - ותחשף לסעיפים עיקריים מתוך האמנה.</p>	10 דקות

<p>10 – 15 דקות (תלוי במספר המשתתפים)</p>	<p>חלוקה לקבוצות קטנות (בי"זום" : breakout rooms) – דיון עם שאלות מנחות:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מה אתם למדים על המושג עינוי מתוך ההגדרה המופיעה כאן? 2. בלוח המלווה – רשימת פסוקים רלוונטים: באילו הזדמנויות אנו נתקלים במקרא במושג עינוי? מי עינה את מי? את מי אסור לענות? 3. לסיכום חלק זה – על סמך הדיון במבואות אלו - האם יש מקרים בהם העינוי מותר? 	<p>דיון על בסיס מבואות המקרא</p>
<p>10 דקות</p> <p>15 דקות</p> <p>5 דקות</p>	<p>המנחה יציג בפני המשתתפים את הקטעים הבאים:</p> <p>בישראל משתמשים בעינוים כפרקטיקה בחקירות כנגד יהודים וכנגד פלסטינים:</p> <p>דוגמאות לצפייה:</p> <p>על עינוים בחקירות שב"כ - פרשת דומא</p> <p>עדותו של יזהר דוד, חוקר שב"כ לשעבר (העינוי פוגע גם במענה – לצפות מדקה 20:00)</p> <p>– זמן הפסקה –</p> <p>דיון בעקבות הצפייה (כדאי בקבוצות קטנות):</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊙ איזה תחושות עולות בי בעקבות הצפייה? ⊙ אילו מחשבות? <p>קריאה בדף המידע אודות עינוים משנת 2020</p>	<p>דוגמאות בישראל</p>
<p>20 דקות</p>	<p>במליאה: פעילות עמדות (אפשר באמצעות הפעילות כאן – ראו גם בסוף המערך – או בדרך אחרת)</p>	<p>פעילות עמדות בנושא עינויים כפרקטיקה בחקירות</p>
<p>15 דקות</p>	<p>דיון מסכם:</p> <p>האם ישראל מחויבת להימנע משימוש בעינויים בכל מצב?</p> <p>האם עינויים אסורים תמיד, חוקית ומוסרית?</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊙ על סמך מבואות המקרא ⊙ על סמך האמנה נגד עינויים שישראל אישרה ⊙ לפי "בג"ץ העינויים" 	<p>סיכום</p>

10 דקות	המנחה יעביר למשתתפים את השאלון המצורף כאן	אחרי הפעילות
---------	---	--------------

מדריך למנחה

מדריך.ה יקר.ה,

לפניך מדריך עזר ובו הערות בנוגע למערך השיעור.

הערות כלליות:

- ⊙ את הפעילות אפשר לקיים כפעילות מקוונת ואפשר לקיים אותה כפעילות במפגש פרונטאלי.
- ⊙ למערך מצורף קישור ללוח padlet ובו חומרים שונים. חומרי המערך וחומרי העזר פתוחים לשימושכם החופשי. אנו ממליצים לערוך את הפעילות בסדר המוצג במערך ולהקדיש לכל חלק בפעילות את הזמן המוגדר לו.
- ⊙ לצד המערך, יצרנו מאגר לקריאה נוספת של טקסטים ושל חומרים נוספים בנושא ואתם מוזמנים לעשות בהם שימוש ולשלבם במערך לפי ראות עינכם. מאגר זה נמצא גם הוא בלוח המלווה.
- ⊙ לשאלות והבהרות ולכל עזרה אחרת בנושא, ניתן לפנות למייל: pcati@stoptorture.org.il

1. רקע כללי אודות האמנה נגד עינויים והאיסור המשפטי

עינויים אסורים באופן מוחלט במשפט הבינלאומי. הכלי המרכזי בנושא זה היא אמנת האו"ם נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים, המפרטת את האסור (והמותר) למדינות. האמנה אומצה על ידי העצרת הכללית של האו"ם ב 10 בדצמבר 1984 ונכנסה לתוקף ב 26 ביוני 1987 לאחר שאושרה על ידי 20 מדינות. יש לציין שעינויים אסורים באופן מוחלט לפי הדין המנהגי גם במדינות שלא חתמו ואישררו את האמנה, ובכך נמצאים במעמד נדיר וייחודי – כמו עבדות ורצח עם.

ישראל חתמה על האמנה באוקטובר 1986 והיא אושררה בשנת 1991 על ידי ממשלת שמיר. למרות הזמן שעבר, בישראל טרם נחקק חוק נגד עינויים כמקובל במדינות מערביות.

עם זאת, עינויים אסורים בישראל על פי פסיקת בג"ץ משנת , הידועה בשם "בג"ץ העינויים" 1999 (5100/94). למרות איסור זה, גם כיום נחקרים ממשיכים להעיד על קיומם של עינויים בחקירות בישראל.

2. רקע לפעילות אודות הגדרת המושג עינויים

"קשה ללכוד את המושג "עינויים" בהגדרה אחת ממצה. הקושי מהותי ויסודי, פשוט מפני שהמוח האנושי מסוגל להמציא עוד ועוד וריאציות וטכניקות שונות ומשונות להפעלת לחצים פיזיים ונפשיים על נחקרים – ובכך להתגבר על כל הגדרה שכזו. יחד עם זאת, במדינות רבות בעולם הגדרת העינויים במשפט הבינלאומי מקובלת כהגדרה הרשמית והסטנדרטית של המושג. ההגדרה מופיעה בסעיף 1.1 לאמנת האו"ם נגד עינויים. " (עו"ד רחלה אראל, "הזכות כנגד עינויים במשפט הישראלי").

* עוד מידע על תוכנה של הגדרת האמנה קיים בלוח המלווה

3. רקע לפעילות בקבוצות/חדרים בזום

מומלץ לאפשר למשתתפים לקרוא את המבואות השונים ולנהל דיון המבוסס על השאלות המנחות. צרפנו מבואות מקראיים נוספים ואפשר כמובן להתאים את חומרי הקריאה לקבוצה לפי ראות עינכם.

4. קטעי וידאו

- אנו ממליצים לצפות מראש בראיונות השונים ולבחור קטע אחד שנראה לכם המתאים ביותר.
- על העינויים בחקירות שב"כ מצד המעונים
 - תיאורו של עורך דין המייצג נחקרי שב"כ יהודים
 - עדותו של חוקר שב"כ לשעבר (זוית מעט שונה אודות הפגיעה המצטברת בצד המענה)
- לאחר הצפייה מומלץ לנהל דיון בליווי השאלות המנחות.

*דף המידע בחלק הזה הוא פרויקט של הוועד הציבורי נגד עינויים המפרסם מידי שנה מידע עדכני אודות המצב בישראל.

5. פעילות עמדות

יש להקדיש זמן ניכר לפעילות זו – בין אם מועברת באמצעות הפעילות המקוונת הכוללת 10 עמדות (הקישור במערך, העמדות מופיעות גם פה), באמצעות כרטיסיות, או בשיחה. חשוב להנחות את המשתתפים לנמק את עמדתם ולסייע להם לגבש עמדה המבוססת על עיקרי סעיפי האמנה נגד עינויים וחומרי הרקע האחרים שקראתם עד לשלב זה בפעילות.

העמדות המוצעות:

1. אדם הוא חף מפשע עד שהוכח אחרת
2. אדם דתי שמואשם בפשע – לא מגיע לו להתפלל בזמן חקירה
3. אם אדם לא משתף פעולה בחקירה סימן שהוא אשם
4. כדי למנוע פשע חמור, מותר להשפיל נחקר ולהכאיב לו בעת חקירה
5. אם צריך לחקור ללא הפסקה זה בסדר לא לאפשר לנחקר לישון
6. אסור למנוע מזון ומים מאף אדם, גם בעת חקירה
7. כל מקרה לגופו – יש פושעים שמגיע להם לקבל מכות בחקירה ויש פושעים שלא
8. אם אדם לא מגלה מידע חשוב בחקירה, אפשר לעצור את בני המשפחה שלו
9. כל מדינה יכולה להחליט איך לנהוג בנחקרים
10. אחרי שעות ארוכות של חקירה, ייתכן שאדם יודה בפשע שלא ביצע

6. **בשלב הסיכום** חשוב לערוך סקירה של התכנים המורכבים שהוצגו בפעילות ולתת ביטוי לתחושות הקשות שהעיסוק בנושא עלול לעורר.